

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
: กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้าน สองคร

นางเพทาย เครือสูงเนิน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2545

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาหมู่บ้านหนองตะไก่อ่าง

อาจารย์ที่ปรึกษา : อ.ดร. โสภณ วงศ์แก้ว

ผลการประเมินกองทุนหมู่บ้านสองคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อประกอบการเรียน การสอน ในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการ และการประเมินโครงการ
2. เพื่อเป็นการศึกษาต้นแบบ หรือหลักสูตรวิธีการที่ใช้คนเป็นศูนย์กลางในการสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนได้ในที่สุด
3. เพื่อให้เข้าใจชีวิต ความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในพื้นที่ตำบลหนองตะไก่อ่าง และทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชน ตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กำหนด
4. เพื่อให้ประชาชนและสถาบันได้มีส่วนร่วมศึกษา ปะทะแก้ไขปัญหาระยะยาวอย่างจริงจัง และเป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีความเชื่อมั่นใจกันภายในชุมชนท้องถิ่น หมู่บ้าน ตำบล และระดับประเทศ
5. เพื่อประเมินกระบวนการ การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่ประสบผลบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

ผลการประเมิน

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านสองคร หมู่ที่ 4 ตำบลหนองตะไก่อ่าง อ่างทอง จังหวัดนครราชสีมา

1. การบริหารจัดการกองทุนคณะกรรมการควรติดตามอย่างต่อเนื่องและมีความเข้มงวด ในเรื่องของการปล่อยกู้ให้แก่สมาชิกโดยพิจารณา จากคุณสมบัติที่กำหนดไว้เป็นอย่างดี
2. สมาชิกกองทุนควรให้ความร่วมมือ เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาในการประกอบอาชีพของตนเอง ให้มากกว่านี้ และสมาชิกกองทุนควรจะกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเอง

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

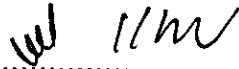
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา..... ๒๗๓๒ ๑๙๕๐ สูงเนิน
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... ๒๗๓๒ ๑๙๕๐
ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา..... ๒๗๓๒ ๑๙๕๐

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับ
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมิน
โครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ ไสภณ วงศ์แก้ว)

กรรมการสอบ

(อาจารย์ ไสภณ วงศ์แก้ว)

(อาจารย์ อารักษ์ ธีรอำพน)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการ
และการประเมิน โครงการ

(รองศาสตราจารย์ทองพร ทาเจริญศักดิ์.)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

๒๑ ต.ค. ๒๕๔๕

กิตติกรรมประกาศ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำเร็จลุล่วงได้ ก็ด้วยความ
อนุเคราะห์และความช่วยเหลือจากหลายฝ่ายดังนี้

คณาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ให้การศึกษาและให้คำ
ปรึกษา

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ช่วยเหลือให้คำปรึกษา ติดต่อ
ประสานงานและให้ข้อมูล

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตะไก่อ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ให้ความช่วย
เหลือในด้านข้อมูลและการติดต่อประสานงาน

เจ้าคณะตำบลหนองตะไก่อ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ที่อำนวยความสะดวกให้
สถานที่จัดกิจกรรม

เจ้าอาวาสวัดสองคร ตำบลหนองตะไก่อ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ที่อำนวยความสะดวกให้
สถานที่จัดกิจกรรม

อ.ดร. โสภณ วงศ์แก้ว ให้คำปรึกษาตรวจทานและให้การศึกษา

นายเนียม จิระการณฺ์ ขอขอบคุณที่ให้ข้อมูลต่าง ๆ เป็นอย่างดี ให้คำแนะนำและให้ข้อ
เสนอแนะเกี่ยวกับข้อมูล ข้อเสนอแนะในการจัดทำเวทีประชาคมระดับหมู่บ้านและตำบล

ประธานกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้คำปรึกษา อำนวยความสะดวกและให้ข้อมูล

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนและชาวบ้านสองคร ที่ได้เสียสละเวลา ให้
ข้อมูล ตอบแบบสอบถามและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี

ผู้เกี่ยวข้องด้านใดด้านหนึ่งที่มีได้กล่าวนาม ณ ที่นี้ อันมีส่วนช่วยในการประเมินกองทุน
หมู่บ้านและชุมชนเมืองสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ผู้ประเมินโครงการขอขอบคุณ

ผู้จัดทำ

นางเพท่าย เครือสูงเนิน

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
สารบัญ	ค
บทที่ 1 บทนำ	
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
กรอบความคิดทฤษฎี	2
วิธีการดำเนินการ	4
ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ	5
บทที่ 2 เอกสารเกี่ยวข้อง	
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	6
2. แบบติดตาม สังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	6
3. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	7
4. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบ ซิปป์ โมเดล (CIPP Model)	7
5. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	8
บทที่ 3 วิธีการดำเนิน การประเมินโครงการ	
1. วิธีการประเมิน	10
2. กลุ่มเป้าหมาย	10
3. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมิน	11
4. ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลตามแบบการประเมิน	12
5. การวิเคราะห์ ข้อมูล	26
บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการ	
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	27
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาครวม	30
3. ผลการทดลองวิธีการใหม่	31
4. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้	31
5. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	31
6. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	31

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. สรุป อภิปรายผล	33
2. ข้อเสนอแนะ	35

บรรณานุกรม

ภาคผนวก ก. แบบ บร. ต่าง ๆ

ภาคผนวก ข. เอกสารระเบียบการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ภาคผนวก ค. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและแบบประเมิน ความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมือง

ภาคผนวก ง. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน
เมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2544

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา จากการสำรวจความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง คือการไม่มีเงินทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย ที่ผ่านมาได้พัฒนาเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมและการเงินมหภาค เพื่อนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของสังคม เน้นระบบเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและการเกษตรกรรมสมัยใหม่ แต่เนื่องจากโครงสร้างสังคมไทย สร้างขึ้นมาบนพื้นฐานของสิ่งแวดล้อมและระบบเศรษฐกิจแบบเกษตรดั้งเดิม ซึ่งไม่สามารถทำหน้าที่เหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรม และข้อมูลข่าวสารท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ จากการเปลี่ยนแปลงของระบบต่าง ๆ ในสังคมไทยจึงไม่ได้สัดส่วนกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ การเงินการคลังก่อให้เกิดภาวะการยุ่งยากสับสนกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ หรือที่นิยมเรียกว่า “ยุคฟองสบู่” ซึ่งได้แสดงให้เห็นถึงความล้มเหลวของการวางแผนพัฒนาประเทศ แนวทางสำคัญในการแก้ไขวิกฤตของประเทศ คือการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการสร้างกระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ตามแนวคิด 3 ประการหลังคือ การพัฒนาแบบองค์รวมและการเพิ่มศักยภาพของชุมชน การพัฒนาแบบองค์รวมที่เน้นคนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งจะบรรลุความสำเร็จได้ต้องมีองค์ประกอบทั้งสามประการ คือ การพัฒนาประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน เสริมแรงซึ่งกันและกัน ในวงจรความยั่งยืนที่ต่อเนื่อง

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จและได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุน รับการจัดสรรเงิน เข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว หรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

เพื่อจะทราบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้านของแต่ละชุมชนท้องถิ่นบรรลุวัตถุประสงค์ ตามเจตนารมณ์ข้างต้นมากน้อยเพียงใด จึงสมควรมีการประเมินกองทุนหมู่บ้าน โดยนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต ที่เข้ามาประจำอยู่ในหมู่บ้านนั้น ๆ และเขียนเรียบเรียงรายงานการประเมิน ในรูปแบบของ “สารนิพนธ์” (Substantive Report) เพื่อแสดงให้เห็นความสำเร็จ ตลอดจนจุดอ่อนที่ควรปรับปรุงของแต่ละท้องถิ่น เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถของนักศึกษาในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อประกอบการเรียนการสอน ในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ
2. เพื่อเป็นการศึกษาต้นแบบหรือวิธีการที่ใช้คนเป็นศูนย์กลางในการสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนได้ในที่สุด
3. เพื่อให้ได้ตัวชี้วัด ความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย และทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชน ตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองกำหนด
4. เพื่อให้นักศึกษาและสถาบันได้มีส่วนร่วมศึกษาและแก้ไขปัญหาท้องถิ่นอย่างแท้จริง และเป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ตำบล และระดับประเทศ
5. เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

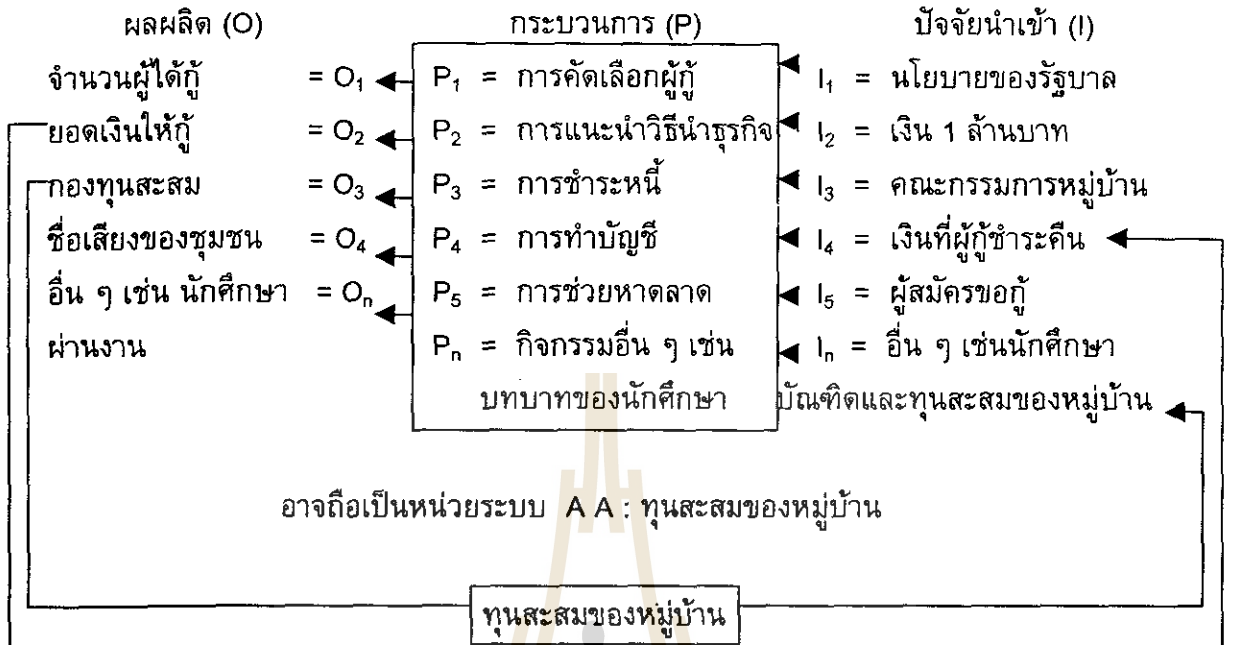
- 5.1 หมู่บ้านและชุมชนเมืองมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ หรือ สวัสดิภาพของชุมชน
 - 5.2 หมู่บ้านและชุมชนเมืองมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
 - 5.3 หมู่บ้านและชุมชนเมืองมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาของตนเองมีการสร้างศักยภาพของตนเองและมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง
 - 5.4 เศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกันกับสังคม ก็มีภูมิคุ้มกัน
 - 5.5 ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม
- กรอบความคิดทฤษฎี**

กรอบความคิดทฤษฎี หรือต้นแบบทางความคิดที่ผู้เขียนสารนิพนธ์ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้แก่ ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ซีพีพีโมเดล” (CIPP Model) ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยที่อักษรมีความหมายดังนี้

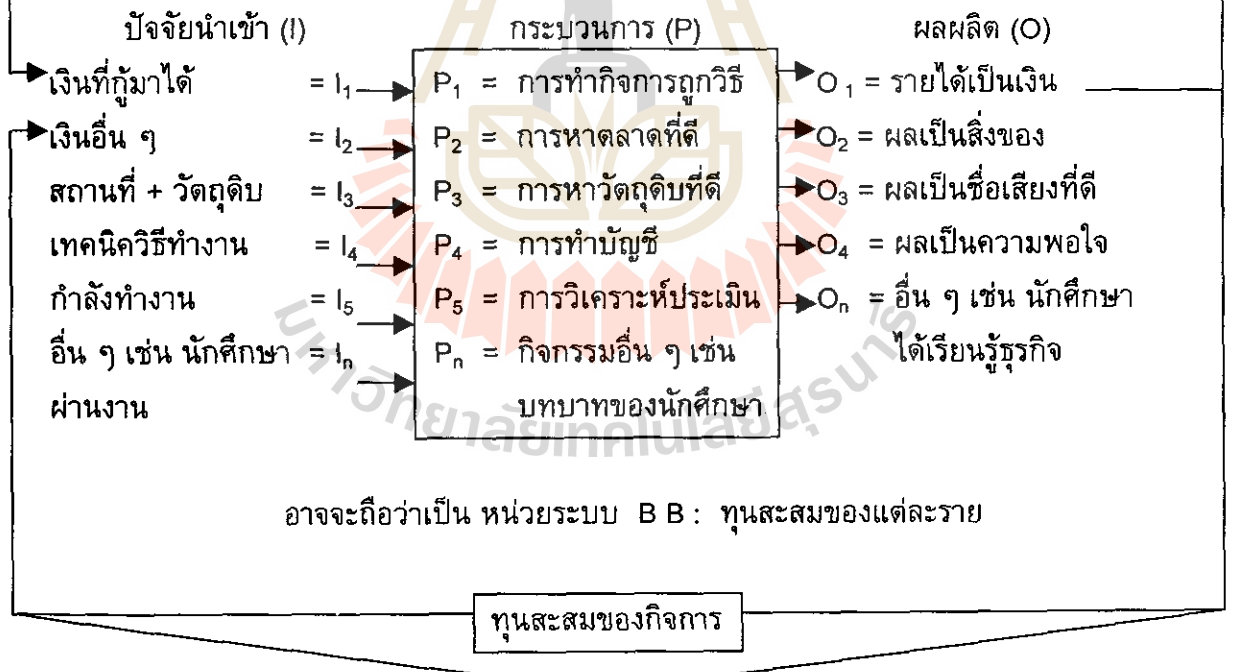
C	ย่อมาจาก	Context	คือ บริบทของหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก	Input	คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Process	คือ ระบบการของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ

แผนภาพข้างล่างนี้ แสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ “ซีพีพีโมเดล” ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย ($B_1 \dots B_n$)

บริษัท (C)

แผนภูมิที่ 1 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากแผนภูมิที่ 1 แสดงภาพโดยรวมของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนและผู้กู้จึงประกอบด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้มีหน่วยระบบ ฟ่วง คือ ระบบ A A

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละรายโดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบ ฟ่วง คือ หน่วยระบบ B B

สำหรับหน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิมีกระบวนการทำงาน ได้แก่ P ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ และมีผลผลิต ได้แก่ ตามรายการ ต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ

หน่วยระบบ B คล้ายกันกับหน่วยระบบ A คือ เป็นหน่วยระบบของผู้กู้แต่ละคน มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ที่จะนำมาประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละราย มี P คือ กระบวนการทำอาชีพ ตามรายการและมี O ได้แก่ ผลผลิตตามรายการ

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือ หน่วยระบบกองทุนเป็นผู้ให้เงินกู้แก่หน่วยระบบ B และอาจจะช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าบางอย่าง ตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำดำเนินกิจการให้ได้ผลดี ส่วนหน่วยระบบ B เมื่อดำเนินการได้ผลดี ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับหน่วยระบบ A

บริบท (C) ในที่นี้หมายถึงบริบทของหน่วยระบบ A และ B เช่น สภาพภูมิประเทศและประชากรของชุมชนตลอดจนสภาพเศรษฐกิจ โดยทั่วไปของประเทศและนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนดังกล่าว

วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และศึกษาโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ขั้นตอนที่ 2 ติดต่อบริษัทประกันหรือกับอาจารย์ที่ปรึกษาและพื้นที่เป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 3 ใช้ชีพโฟมเดล วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน กำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล และปฏิบัติงานศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจาก บร. บางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ 4 ประมวลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็น ที่จะต้องเขียนในบทที่ 3 และ 4 และลงมือเขียน บทที่ 1,2,3,4 และ 5 บรรณานุกรม และภาคผนวกจนสมบูรณ์ตามแนวทางที่มีคำอธิบาย ในชุดสารนิพนธ์ ในโครงร่าง ที่เป็นชุดภาคผนวก หมายเลข 1

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการ ประเมินโครงการ

1. นักศึกษาได้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์ อันจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ในระดับหมู่บ้านและชุมชนและได้รับประสบการณ์ การปฏิบัติงานจริงในภาคสนาม
2. นักศึกษา ได้เข้าใจกระบวนการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง
3. ได้ตัวชี้วัด ความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมือง และแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ระดับหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. ประชาชนได้พัฒนาชุมชนโดยเน้นศักยภาพของตนเองมากที่สุด จนนำไปสู่การพัฒนา แบบพึ่งพาตนเองได้
5. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุน

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตามหลักวิชาการ เพื่อแสดงว่าหลักวิชาการด้านเนื้อหาสาระและหลักวิชาการด้านเทคนิควิธีการประเมินที่นำมาใช้ในครั้งนี้ มีความถูกต้องและสมเหตุสมผล ในหลักวิชาการตามแบบดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในการจัดการระบบบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยจัดการกันเอง

“ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2544” โดยให้มีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยใช้ชื่อว่า “กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ”

ระเบียบการคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ว่าด้วยการจัดตั้งและการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

การจัดตั้งกองทุนแต่ละกองทุนมีคณะกรรมการกองทุนจำนวนไม่น้อยกว่าเก้าคนแต่ไม่เกินสิบห้าคน ประกอบด้วยกรรมการทั้งชายและหญิง ในสัดส่วนเท่าเทียมกัน ซึ่งมาจากการคัดเลือกกันเองโดย มีการจัดเวทีชาวบ้าน คือ จำนวน สามในสี่ ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง ร่วมกันกำหนดวิธีการและดำเนินการเลือกกันเอง โดยสมาชิก ซึ่งกรรมการดังกล่าวเป็นบุคคลที่มีความรู้ ประสบการณ์และมีความรับผิดชอบที่จะบริหารจัดการกองทุนในการจัดตั้ง

2. แบบติดตาม สังเกตการ คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและแบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในการดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จากผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วน โดย มีคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำตลอดจนสนับสนุนทางด้านวิชาการและการจัดการกองทุนอย่างมีประสิทธิภาพ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทำแบบประเมินความพร้อม และร่างข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีการประเมินบริบทหมู่บ้านรวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ตามความเป็นจริง สำหรับที่ใช้ใน

การกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้า ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป

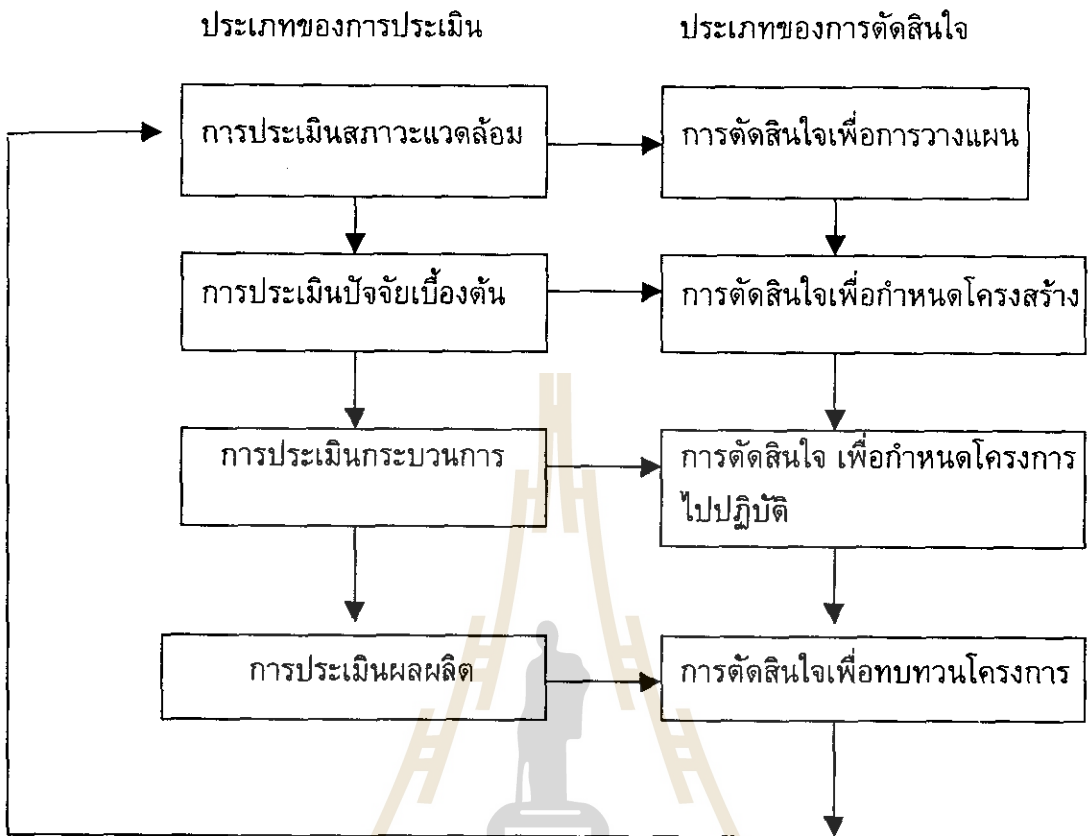
3. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับกองทุนหมู่บ้านสองนคร ตำบลหนองตะไไ อำเภอสุงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีสาระสำคัญดังนี้

1. สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ ในการขอกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน ต่อคณะกรรมการให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้
2. คณะกรรมการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินจำนวน สองหมื่นบาท
3. กรณีที่ผู้กู้ได้รับอนุมัติเงินกู้ต้องเปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคารและแจ้งหมายเลข บัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนทราบโดยเร็ว
4. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สิน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด
5. คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้ เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก
6. ผู้กู้หรือผู้ที่นำเงินไปลงทุนจะต้องนำเงินไปส่งคืน ณ ธนาคารและนำหลักฐานการ ส่งชำระคืนเงินกู้ ไปมอบให้คณะกรรมการกองทุน เพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชีหรือ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง
7. กรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญา ไม่ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย ต้องเสียค่าปรับตาม จำนวนที่กองทุนกำหนดไว้
8. ในกรณีที่ผู้กู้มิได้ เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ ในการขอกู้ยืมเงินหรือโดย ปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้ พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้ โดยทันที

4. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพป์ โมเดล(CIPP Model) การเก็บ รวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เกิด “สารสนเทศ ที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอ สำหรับใช้เป็นแนวทางเลือกในการตัดสินใจ

รูปแบบการประเมินแบบ ชีพป์ โมเดล มีประเด็นที่ต้องประเมินแบ่งออกเป็น 4 ประเภท และได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจ ที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมินแผนภูมิแสดงความ สัมพันธ์ดังนี้

แผนภูมิ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจ

การนำเอาแบบจำลองชีพชีฟไปใช้ประเมินทำได้ในโครงการ 3 ลักษณะ คือ

1. จัดทำโครงการ ศึกษาให้ประจักษ์ว่ามีปัญหาอะไรที่น้ำจะทำ
2. โครงการที่มีอยู่ ยังไม่ได้ลงมือดำเนินการ
3. โครงการในระหว่างดำเนินการอยู่
5. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่มุ่ง ให้บัณฑิตที่ได้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการโครงการและประยุกต์ความรู้สู่ท้องถิ่น ได้อย่างเหมาะสมและอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถทำการวิจัย ติดตามประเมินโครงการตลอดจน สร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น ให้เกิดความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งตนเองได้ โดยกำหนดให้นักศึกษาปฏิบัติงานจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผล ตลอดจนวิจัยการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและ

ชุมชนเมืองให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ผู้จบ การศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับล่างอีกทางหนึ่งและส่งเสริมให้ บัณฑิตเกิดการพัฒนานำานเกิดเมื่อมีโอกาสกระทำได้ โดยที่เนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับ การบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัย และการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผล และพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษารายกรณี เฉพาะหมู่บ้านสองคร หมู่ที่ 4 ตำบลหนองตะไก้ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ได้เข้าปฏิบัติงานตั้งแต่เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวิธีดำเนินการประเมินดังนี้

1. รูปแบบการประเมิน

รูปแบบที่ประยุกต์ใช้ในการประเมินครั้งนี้คือ ชิพโมเดล ตามกรอบความคิด ทฤษฎีที่ได้เสนอไว้ในบทที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย การประเมิน 4 องค์ประกอบ ทั้งระดับหมู่บ้าน และระดับรายบุคคล (ผู้กู้) ดังนี้

1.1 การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)

1.2 การประเมินปัจจัย (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของกระบวนการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)

1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)

1.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมิน ได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบ้านสองคร หมู่ที่ 4 ตำบลหนองตะไก้ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีสถานภาพและบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ รวมทั้งข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

2.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	15 คน
2.2 สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	150 คน
2.2.1 สมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้	จำนวน	57 คน
2.2.2 สมาชิกทั่วไป	จำนวน	93 คน
2.3 ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	1,080 คน
2.4 ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้นำกลุ่มอาชีพ	จำนวน	15 คน
2.5 ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง	จำนวน	10 คน

3. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมิน

3.1 วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1) การสังเกตและบันทึก

การสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับสภาพทั่วไปด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ตลอดจนการสังเกตและบันทึกขณะร่วมกิจกรรม ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

2) การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่ม ตลอดจนรายบุคคลในหมู่บ้าน โดยใช้แบบรายงานต่าง ๆ (ปร.)

3) การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน จำนวน 6 ครั้ง

4) การศึกษาเจาะลึกรายกรณี จากสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้จำนวน

57 รายคิดเป็นร้อยละ 100 จากผู้ขอยืมกู้ทั้งหมด ซึ่งมีวัตถุประสงค์การกู้ที่แตกต่างกัน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ (ปร.)

และแบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อใช้ในการสังเกตและการสัมภาษณ์ มีดังนี้

1) (ปร. 1) แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน

2) (ปร. 2) แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

3) (ปร. 3) แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน

และชุมชนเมือง

4) (ปร. 4) แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน

5) (ปร. 5) แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและ

ชุมชนเมือง

6) (ปร. 6) แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและ

ชุมชนเมือง

7) (ปร. 7) แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของ

ชุมชนในทัศนะของประชาชน

8) (ปร. 8) โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (เขียนแผน

ธุรกิจผู้ประกอบการ SMEs)

9) (ปร. 9) แบบบันทึกการสัมภาษณ์

10) (ปร.10) แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน

11) (ปร.11) แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี

12) (ปร.12) การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน

13) แบบสัมภาษณ์เพิ่มเติมมีดังนี้

1. แบบเก็บข้อมูล ปร.1 สัมภาษณ์จำนวนประชากรและอาชีพ

2. แบบเก็บข้อมูล ปร.2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน

3. แบบเก็บข้อมูล บร.3 สัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4. ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลตามรูปแบบการประเมินจากกรอบความคิดทฤษฎีที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 1 เมื่อนำมากำหนดเป็นตัวชี้วัดแหล่งข้อมูล และวิธีเก็บข้อมูลของการประเมินทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บริบท ปัจจัยกระบวนการ และผลผลิต ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้) ดังนี้

4.1 การประเมินบริบท มีรายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
1 ประวัติความเป็นมาหมู่บ้าน	1. ที่มาของชื่อหมู่บ้าน/ชุมชน 2. คนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งหมู่บ้านอพยพมาจากที่ไหน และเหตุใดจึงอพยพมา 3. สภาพเดิมทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านมีสภาพอย่างไร 4. อาชีพเดิม(อาชีพหลัก/รอง) คืออะไร 5. อาชีพเดิมที่เลิกทำแล้วคืออะไร เพราะอะไรจึงเลิกทำ 6. อาชีพใหม่ที่เพิ่มขึ้น 7. การเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณูปโภคมีประมาณ พ.ศ.ใด (ถนน,ไฟฟ้า,ประปา)	1. ผู้นำชุมชน 2. ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน 3. ผู้นำกลุ่มอาชีพ 4. ข้อมูลที่มีการบันทึกไว้แล้ว	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
2 สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน	1. ลักษณะที่ตั้งหมู่บ้าน 2. อาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านอื่น 3. แผนที่หมู่บ้าน	1. ข้อมูลจากเอกสาร 2. หมู่บ้าน 3. ผู้นำชุมชน	1. ศึกษาจากเอกสาร 2. สังเกต 3. สัมภาษณ์
3 สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน	1. อาชีพหลักและอาชีพรองของชาวบ้าน 2. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร 3. จำนวนที่ดินทำกินโดยเฉลี่ย 4. จำนวนและประเภทร้านค้าในหมู่บ้าน 5. จำนวนโรงสีในหมู่บ้าน 6. โรงงานอุตสาหกรรมในหมู่บ้าน 7. โรงเรียนในหมู่บ้าน (จำนวนครู/นักเรียน) 8. โรคที่เจ็บป่วย 9. สถานที่รักษาเมื่อเจ็บป่วย	1. ผู้นำชุมชน 2. สถานีอนามัยตำบล 3. โรงเรียน 4. เกษตรตำบล 5. หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1. 2. สังเกต
4 วัฒนธรรมประเพณี	1. จำนวนวัด/โบสถ์/มัสยิด 2. จำนวนพระ/เณร/บาทหลวง 3. ภาษาพื้นบ้าน 4. ประเพณีที่สำคัญ 5. ความเชื่อต่าง ๆ (ศาลปู่ตาฯ)	1. ผู้นำชุมชน 2. ผู้อาวุโส 3. ชาวบ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 2. ศึกษาจากเอกสาร 3. สังเกต

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
5 โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนและสภาพของโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน, ไฟฟ้า, ประปา, โทรศัพท์, หอกระจายข่าว, ศาลาประชาคม, ไปรษณีย์, ฯลฯ 2. จำนวนและสภาพทรัพยากร เช่น ป่าไม้ แหล่งน้ำ แร่ ฯลฯ ที่เป็นสาธารณประโยชน์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้นำชุมชน 2. หมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 2. สังเกต
6 ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประเภทผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ 2. กลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน (จำนวน สมาชิก, ทุนของกลุ่ม, กิจกรรมกลุ่ม, ปีก่อตั้ง) 3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ (ชื่อ, อายุ, ความเชี่ยวชาญ) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้นำชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 2. สังเกต
7 โครงการพัฒนาที่ผ่านมา	<ol style="list-style-type: none"> 1. โครงการของภาครัฐ 2. โครงการของภาคเอกชน 3. โครงการที่ชาวบ้านทำขึ้นเอง (ชื่อโครงการ/กิจกรรมของโครงการ) (ย้อนหลัง 5 ปี) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้นำชุมชน 2. ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง 3. ข้อมูลที่บันทึกไว้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 2. ศึกษาจากเอกสาร 3. สังเกต

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
8 ความเข้มแข็งของชุมชน	1. ความสามัคคี 2. ความซื่อสัตย์ 3. การช่วยเหลือกัน 4. การยกย่องคนทำความดี 5. โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม 6. อาชีพที่เลี้ยงครอบครัวได้ 7. ครอบครัวอบอุ่น รักใคร่ปรองดอง 8. การรวมกลุ่ม 9. การประชุม/เสวนาสมาเสมอ 10. การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส 11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม 12. การจัดแผนงานแก้ปัญหาชุมชน	1. ชาวบ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.2 ครั้งที่ 1 (มาจากข้อมูลดิบ สัมภาษณ์ 30 ครั้วเรือน)
ระดับรายบุคคล			
9 อาชีพเดิม	1. อาชีพหลัก/รอง 2. ผลการประกอบอาชีพเดิม(เพียงพอต่อการเลี้ยงครอบครัวหรือไม่) 3. ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
10 สมาชิกในครอบครัว	1. สมาชิกในครอบครัวและรายละเอียด เช่น จำนวน, อายุ, สถานภาพสมรส, ระดับการศึกษา, ความสัมพันธ์กับหัวหน้าครอบครัว, การมีงานทำ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
11 สภาพการอยู่อาศัย	1. มีบ้านเป็นของตนเองหรือไม่ถ้าไม่มีที่พักอาศัยอย่างไร	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต
12 รายได้ของครอบครัว	1. รายได้ของครอบครัวต่อเดือน 2. ความเพียงพอของรายได้ต่อรายจ่าย	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบบร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
13 หนี้สินของครอบครัวก่อนกู้เงินกองทุน	1. จำนวนหนี้สินที่มีอยู่ก่อนกู้เงินกองทุน 2. สาเหตุของการมีหนี้สิน 3. แหล่งเงินกู้	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบบร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม

4.2 การประเมินปัจจัย มีรายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินปัจจัย

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
1 นโยบายระเบียบ แนวทางปฏิบัติ	1. รายละเอียดของระเบียบ สำนักนายกฯ 2. รายละเอียดของระเบียบ กองทุนหมู่บ้าน	1. ระเบียบสำนักนายกฯ 2. ระเบียบที่เกี่ยวข้อง กับกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ	1. ศึกษาจาก เอกสาร
2 การประชา สัมพันธ์(เอาหมู่บ้าน เป็นที่ตั้งว่าข่าวสาร มาแบบไหน โดยใช้ สื่อแบบใด)	1. ช่วงเวลาที่มีการ ประชาสัมพันธ์ 2. ประเภทสื่อในการ ประชาสัมพันธ์ 3. ความทั่วถึงในการ ประชาสัมพันธ์ 4. เนื้อหาในการ ประชาสัมพันธ์	1. ผู้นำชุมชน 2. ชาวบ้าน 3. ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง 4. ที่ทำการกองทุนหมู่บ้าน 5. เอกสารประชาสัมพันธ์	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต 3. ศึกษาจาก เอกสาร
3 คณะอนุกรรมการ ระดับอำเภอที่ เกี่ยวข้อง	1. จำนวนคณะ อนุกรรมการ 2. องค์ประกอบคณะ อนุกรรมการ 3. สัดส่วนกรรมการ ภาคประชาชน 4. การปฏิบัติหน้าที่ของ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง	1. พัฒนาชุมชน 2. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสาร
4 คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. จำนวน 2. คุณสมบัติ 3. วิธีการได้มา 4. การพ้นจากตำแหน่ง 5. ระยะเวลาในการดำรง ตำแหน่ง	1. คณะกรรมการกองทุน หมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ ตามแบบ บร.4 2. ศึกษาจาก เอกสาร

ตารางที่ 2(ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
5 การเตรียมความพร้อม การสร้างความรู้ความเข้าใจ แก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชาวบ้าน	1. วิธีการในการเตรียมความพร้อม 2. เนื้อหาในการเตรียมความพร้อม 3. จำนวนครั้งในการเตรียมความพร้อม 4. หน่วยงาน/องค์กรที่ทำหน้าที่ในการเตรียมความพร้อม	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ส่วนราชการ 3. ชาวบ้าน 4. ผู้นำชุมชน	1. สัมภาษณ์ชาวบ้านตามแบบ บร. 3, บร. 9 (จากข้อมูลดิบ 30 คิวรีออน)
6 เงินกองทุน 1 ล้านบาท	1. วันที่ได้รับอนุมัติ 2. การเก็บรักษาเงิน	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์
7 เงินทุนสะสมอื่นๆ	1. ประเภท/จำนวนที่มา และการเก็บรักษาเงินทุนสะสมอื่น ๆ	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
8 บัณฑิตกองทุน	1. ประวัติส่วนตัว ชื่อ, วุฒิการศึกษา, อายุ เพศ, ภูมิลำเนา, สถานภาพสมรส, ความสามารถพิเศษ (ถ้ามี) 2. บทบาทหน้าที่	1. บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน 2. คู่มือนักศึกษา	1. ศึกษาตนเอง 2. ศึกษาจากเอกสาร

ระดับรายบุคคล

9 จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ	1. จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 11
10 จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้	1. จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้ 2. ที่มาของเงินทุน	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม

ตารางที่ 2(ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
11 วัดอุปสงค์การกู้เงินตามโครงการ	1. วัดอุปสงค์การกู้เงินตามโครงการ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 11
12 สถานที่ วัสดุอุปกรณ์และวัสดุดิบในการประกอบอาชีพ	1. สถานที่ในการประกอบอาชีพ 2. วัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ 3. วัสดุดิบในการประกอบอาชีพ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์
13 ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ	1. ความรู้และทักษะที่มีอยู่	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
14 จำนวนแรงงาน	1. จำนวนแรงงานที่ใช้ในการประกอบอาชีพ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม

4.3 การประเมินกระบวนการ มีรายละเอียดตามตารางที่ 3
 ตารางที่ 3 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินกระบวนการ

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
1 การจัดทำ ระเบียบ กองทุนหมู่บ้าน	1. กระบวนการในการ จัดทำระเบียบกองทุน หมู่บ้าน 2. ผู้มีส่วนร่วมในการ จัดทำ 3. ปัญหาอุปสรรคในการ จัดทำ	1. คณะกรรมการกองทุน หมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 3. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 11 2. สัมภาษณ์เพิ่ม เติมจากคณะ กรรมการกอง ทุนหมู่บ้านและ ชาวบ้าน
2 การจัดทำ เอกสารขอขึ้น ทะเบียน	1. กระบวนการในการจัด ทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน หมู่บ้าน 2. ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ 3. ปัญหาอุปสรรคในการ จัดทำ	1. คณะกรรมการกองทุน หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์
3 ระบบบัญชี กองทุน	1. จำนวนบัญชีที่จัดทำ (จำนวนเล่ม) 2. ชื่อบัญชี เช่น บัญชี ลูกหนี้, บัญชีเงินสัจจะ 3. ความเป็นปัจจุบัน 4. ผู้จัดทำ 5. ปัญหาอุปสรรคในการ จัดทำ	1. คณะกรรมการกองทุน หมู่บ้าน 2. บัญชีกองทุน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสาร
4 กิจกรรมเกี่ยว กับสมาชิกกองทุน หมู่บ้าน			

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
4.1 การรับสมัคร	1. ช่วงเวลาในการรับสมัครและเหตุผล 2. ค่าธรรมเนียมการสมัครและเหตุผล 3. ขั้นตอนการรับสมัครและเหตุผล 4. คุณสมบัติผู้สมัครและเหตุผล 5. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 3. ขั้นตอนการรับสมัคร 4. คุณสมบัติผู้สมัครและเหตุผล 5. ปัญหาอุปสรรค	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 4 2. สัมภาษณ์จากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 3. ศึกษาจากเอกสาร
4.2 การหมดสมาชิกภาพ	1. การหมดสมาชิกภาพและเหตุผล	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติมจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 3. ศึกษาจากเอกสาร
4.3 ประเภทสมาชิก	1. การกำหนดประเภทสมาชิกและเหตุผล		
4.4 การทำทะเบียนสมาชิก	1. ความเป็นปัจจุบันในการจัดทำ 2. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. เอกสารด้านทะเบียนสมาชิก	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
5 กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน			

ตารางที่ 3(ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
5.1	ขั้นตอนการ ขอกู้	1. ขั้นตอนในการขอกู้ 2. เอกสารประกอบการ ขอกู้ 3. ปัญหาอุปสรรค	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสาร
5.2	การคัดเลือก ผู้กู้	1. หลักเกณฑ์ในการ คัดเลือกและเหตุผล 2. วิธีการคัดเลือก และเหตุผล 3. ปัญหาอุปสรรค	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 4 2. สัมภาษณ์ เพิ่มเติม
5.3	การโอนเงิน ให้ผู้กู้	1. ขั้นตอนในการ โอนเงิน 2. ปัญหาอุปสรรค	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสาร
5.4	การรับ ชำระหนี้	1. ขั้นตอนในการรับ ชำระหนี้ 2. ปัญหาอุปสรรค	1. สัมภาษณ์
6	การส่งเสริมการใช้ เงินกู้	1. คณะกรรมการกองทุน หมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ที่ได้รับเงินกู้ 3. หลักฐานการโอนเงิน	1. สัมภาษณ์
6.1	การแนะนำ วิธีทำธุรกิจ	1. ขั้นตอนในการรับ ชำระหนี้ 2. ปัญหาอุปสรรค	1. สัมภาษณ์
		1. คณะกรรมการกองทุน หมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ที่ส่งเงินคืน 3. เอกสารในการส่งเงินคืน	
6.1	การแนะนำ วิธีทำธุรกิจ	1. ผู้แนะนำ 2. ประเด็นในการแนะนำ 3. วิธีการแนะนำ 4. จำนวนครั้งในการ แนะนำ	1. สัมภาษณ์
		1. คณะกรรมการกองทุน หมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ที่ได้รับเงินกู้	

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
6.2 การช่วยหาตลาด	1. ผู้ที่ช่วยหาตลาด 2. วิธีการในการส่งเสริมการตลาด 3. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้	1. สัมภาษณ์
7 การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้	1. ผู้ที่ทำการตรวจสอบ 2. วิธีการตรวจสอบ 3. จำนวนครั้งในการตรวจสอบ 4. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้	1. สัมภาษณ์
8 การจัดทำรายงานและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน	1. ประเภทรายงานที่จัดทำ 2. ประเภทผลงานที่มีการเผยแพร่ 3. วิธีการเผยแพร่ผลการดำเนินงาน 4. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกและชาวบ้าน 3. เอกสารการจัดทำรายงาน	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต 3. ศึกษาจากเอกสาร
9 การจัดสรรผลประโยชน์	1. สัดส่วนในการจัดสรรและเหตุผล	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร

4.4 การประเมินผลผลิต มีรายละเอียดตามตารางที่ 4
 ตารางที่ 4 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินผลผลิต

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
1 จำนวนสมาชิก กองทุน	1. จำนวนสมาชิกเดิม (ณ วันเริ่มตั้งกองทุน) 2. จำนวนสมาชิกที่มีการ เพิ่มขึ้น/ลดลง (31 ก.ค. 45) 3. เหตุที่สมาชิกเพิ่มขึ้น/ ลดลง	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ทะเบียนสมาชิก กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม 3. ศึกษาจากเอกสาร
2 จำนวนผู้ได้เงินกู้	1. จำนวนครั้งที่มีการ อนุมัติให้กู้ 2. จำนวนผู้ยื่นกู้และผู้ได้ รับอนุมัติให้กู้แต่ละครั้ง 3. จำนวนผู้ได้รับอนุมัติ ให้กู้ต่อจำนวนสมาชิก กองทุนหมู่บ้านทั้งหมด (31 ก.ค. 45) 4. จำนวนผู้ได้รับอนุมัติ ให้กู้ จำแนกตามบร. 4 ข้อ 5	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีค้ำลูกหนี้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 4 2. ศึกษาจากเอกสาร
3 ยอดเงินให้กู้	1. ยอดเงินที่มีผู้มาขอกู้ และยอดเงินที่ได้รับ อนุมัติแต่ละครั้ง 2. ยอดเงินที่ได้อนุมัติให้กู้ ทั้งหมด (31 ก.ค. 45) 3. ยอดเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ จำแนกตาม บร. 4 ข้อ 5 นับถึง 31 ก.ค. 45	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีค้ำลูกหนี้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 4 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
4 ยอดเงินที่มีการชำระคืน	1. ยอดเงินกู้ที่มาชำระคืน นับถึง 31 กค.45 จำแนกเป็นเงินต้น, ดอกเบี้ย,ค่าปรับ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 4 2. ศึกษาจากเอกสาร
5 กองทุนสะสม	1. ยอดเงินกองทุนสะสม แยกประเภทตาม 17 2. ใช้ประโยชน์จาก กองทุนสะสม	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีเงินฝากกองทุน สะสม	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
6 การเรียนรู้เพื่อ การพึ่งพาตนเอง	1. ประสบการณ์/การเรียนรู้ รู้จักการดำเนินงาน กองทุนหมู่บ้าน 2. ประสบการณ์/การเรียนรู้ รู้จักการเป็นสมาชิก กองทุนหมู่บ้าน	1. คณะกรรมการกอง ทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ ตามแบบ บร.10
7 ความเข้มแข็ง ของชุมชนที่เกิด จากกองทุน หมู่บ้าน	1. ความสามัคคี 2. ความซื่อสัตย์ 3. การช่วยเหลือกัน 4. การยกย่องคนทำความดี 5. โอกาสในการหาความรู้ เพิ่มเติม 6. จำนวนครอบครัวที่มี อาชีพเลี้ยงตัวได้ 7. ครอบครัวอบอุ่น รัก ใคร่ปรองดอง 8. การรวมกลุ่ม 9. การประชุม/เสวนาสมาเสมอ 10. การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส 11. ผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม 12. การจัดทำแผนงานแก้ปัญหาชุมชน 13. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนของชาวบ้าน	1. สมาชิกและชาวบ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.2และ บร.7 (จากข้อ มูลتيب 30 ครัวเรือน) 2. สังเกต

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับรายบุคคล			
8 ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ ประสงค์ของการกู้			
8.1 ผลโดยตรง	1. ผลการใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ ประสงค์ของโครงการ	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต
8.2 ผลโดยอ้อม	1. ประสิทธิภาพ 2. การยอมรับจากชุมชน	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์โดยไม่ใช้สถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสารและข้อมูลที่มีการบันทึกไว้

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

สารนิพนธ์บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วยกรรณายงาน ข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี ชิพพ์ โมเดล (CIPP Model) ซึ่งเป็นรายงาน ตอนที่ 1-5 และการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์แต่ละประการทั้ง 4 ประการ ซึ่งมีดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ตอนที่ 3 ผลการทดลองวิธีการใหม่

ตอนที่ 4 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู

ตอนที่ 5 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ตอนที่ 6 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

จากการพัฒนาสังคมมนุษย์ ในปัจจุบันมี 3 กลุ่มใหญ่ คือ สังคมดั้งเดิม สังคมชาวบ้าน และสังคมเมือง การดำเนินชีวิตของสมาชิกในสังคมแบบดั้งเดิม เป็นการดำเนินชีวิตแบบพึ่งพาตนเองมากกว่า ไม่ค่อยมีการติดต่อกับสังคมภายนอกมากนัก การพัฒนาจะต้องพัฒนาโดยการอาศัยสถาบันทางสังคมซึ่งมีทั้งสถาบันครอบครัวและเครือญาติ สถาบันทางการศึกษา สถาบันทางสาธารณสุข สถาบันการเมืองการปกครอง และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเพิ่มศักยภาพและการพึ่งพาตนเองได้ของชุมชน

บริบทหมู่บ้าน

ประวัติหมู่บ้าน

บ้านสองคร เป็นหมู่บ้านที่ก่อตั้งขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2425 หรือ เมื่อ 120 ปีที่ผ่านมา โดยมีอยู่ 3 ครอบครัวที่อพยพมาจากครอบครัวสูงเนิน ครอบครัวขอนแก่นและครอบครัวน้อมสูงเนิน เป็นผู้เข้ามาอยู่เป็นกลุ่มแรก โดยได้อพยพมาจากมาบ้านสลักไผ่ ตำบลลูกดึก อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา และจากนั้นก็มีคนเริ่มอพยพมาตั้งบ้านเรือนเพิ่มอีก ต่อมาได้มีการเรียกชื่อหมู่บ้านว่า "บ้านสองคร" เนื่องจากว่าผู้คนที่ย้ายเข้ามา ได้มีการหาบคอนสิ่งของเข้ามาในหมู่บ้าน

การตั้งถิ่นฐาน

บ้านสองคร ในปัจจุบัน มีการตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ หมู่ที่ 4 ตำบลหนองตะไก่อ อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเดิมนั้นชาวบ้านในหมู่บ้านสองครนั้นได้มีการตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บ้านสลักไผ่ หมู่ที่ 5 ตำบลกุดจิก อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา

อาณาเขตติดต่อ

บ้านสองคร หมู่ที่ 4 ตำบลหนองตะไก่อ อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านหนองบอน หมู่ที่ 4 ตำบลนากลาง อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา

ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านหนองแวง หมู่ที่ 7 ตำบลหนองตะไก่อ อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านหนองพยอม หมู่ที่ 6 ตำบลหนองตะไก่อ อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ บ้านกุดขมิ้น หมู่ที่ 3 ตำบลหนองตะไก่อ อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา

ลักษณะประชากร

หมู่บ้านสองคร มีจำนวนประชากร 1,245 คน ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงกลุ่มอายุตั้งแต่ 15 ปี 1 วัน – 60 ปีเต็ม ดังแสดงในตารางที่ 5

ลักษณะของประชากร	จำนวน (คน)
1. เพศ	
- ชาย	620
- หญิง	625
2. อายุ	
1 วัน - 3 ปีเต็ม	58
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	74
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	105
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	83
15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	121
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	529
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	163
60 ปี 1 วันขึ้นไป	112

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ลักษณะประชากร	จำนวนคนที่จบการศึกษา (%)
3. จบการศึกษา	
ประถมศึกษาปีที่ 4	40
ประถมศึกษาปีที่ 6	60
มัธยมศึกษาปีที่ 3	54
มัธยมศึกษาปีที่ 6	18
ปวช.	7.4
ปวส.	5.2
ปริญญาตรี	0.9

ที่มา จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน

แหล่งน้ำในหมู่บ้าน

แหล่งน้ำในหมู่บ้านสองครจะประกอบไปด้วยแหล่งน้ำของสาธารณะและแหล่งน้ำส่วนบุคคล ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำตื้น	2		√
บ่อน้ำบาดาล	11	√	
สระน้ำ	1	√	
ประปาหมู่บ้าน	1 แห่ง	√	

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวม ดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1. นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ชาวบ้านพึงพอใจกับนโยบายการจัดสรรเงิน 1 ล้านบาทมาให้กับหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองมาก เพราะชาวบ้านได้นำเงินทุนดังกล่าว ที่ได้ทำเรื่องเสนอขอกู้มานั้นมาใช้ประกอบอาชีพตามที่ตนต้องการอย่างได้รับประโยชน์สูงสุด

2. เงิน 1 ล้านบาท

จากการสอบถามชาวบ้านส่วนใหญ่ มีความเข้าใจเกี่ยวกับเงิน 1 ล้านบาทว่าเป็นเงินกองทุนที่รัฐบาลจัดสรรมาให้หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เพื่อที่จะสามารถนำมาเป็นเงินทุนในการประกอบอาชีพในด้านต่าง ๆ

3. คณะกรรมการหมู่บ้าน

คณะกรรมการหมู่บ้านจะมีการแต่งตั้ง ขึ้นมา 1 ชุด จากการทำประชาคมของชาวบ้าน โดยทุกครอบครัวจะต้องมีส่วนร่วมในการคัดเลือก คณะกรรมการกองทุนและเป็นไปด้วยความโปร่งใส

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า ผู้กู้ทุกคนจะต้องทำ โครงการเสนอขอกู้ต่อคณะกรรมการก่อนว่าผู้กู้จะไปประกอบอาชีพด้านใดหลังจากนั้น คณะกรรมการก็จะพิจารณาว่าวัตถุประสงค์ที่นำเสนอกู้ไปนั้นสามารถเป็นไปได้หรือไม่อย่างไร

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า การทำบัญชีของผู้ที่รับผิดชอบในการจัดทำบัญชี ไม่เข้าใจในการทำบัญชีของกองทุน เนื่องจากบัญชีของกองทุนประกอบไปด้วยข้อมูลหลายเล่มนำมาใช้ร่วมกัน จึงค่อนข้างยุ่งยากในการจัดทำบัญชี

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า ประสพการณ์ในการดำเนินกิจการของผู้กู้ ผู้มีส่วนใหญ่มีประสพการณ์ในการประกอบอาชีพที่ตนทำโครงการ เสนอกู้มาประกอบอาชีพในด้านที่เสนอขอกู้ไปจึงทำให้ได้รับผลกำไรที่คุ้มค่าสู่กิจการที่ดำเนินการกู้ไปแต่ระยะเวลาในการกู้ อาจไม่เพียงพอ สำหรับการเก็บเกี่ยวผลผลิตบางชนิดที่ใช้ระยะเวลามากกว่า

ตอนที่ 3 ผลการทดลองวิธีการใหม่

ผลการทดลองวิธีการใหม่ ทั้งที่โครงการริเริ่มเองและผู้ที่ทำสารนิพนธ์ได้แนะนำหน่วยงาน ทุนหมู่บ้านหรือ การทำกิจการของผู้กู้ โดยวิธีหนึ่งผลการดำเนินการแล้วพบว่า มีส่วนลดค่าใช้จ่ายในการผลิตได้ดี

3.1 วิธีการใช้ปุ๋ยในการปลูกผักปลอดสารพิษ ผลการทดลองพบว่า การนำมูลไก่มาผสมกับฟางข้าวแล้วรดน้ำให้ชุ่มแล้วนำไปโรยหน้าแปลงผัก จะทำให้ผักได้ผลผลิตที่ดี

ตอนที่ 4 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ในหมู่บ้านสรุปได้ดังนี้ คือ

- 4.1 อาชีพปลูกมันสำปะหลัง
- 4.2 อาชีพปลูกอ้อย
- 4.3 อาชีพเลี้ยงวัว
- 4.4 อาชีพเลี้ยงหมู

ตอนที่ 5 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

5.1 ผลที่เกิดจาก ทักษะการบุคคล เป็นส่วนสำคัญที่เกิดจาก โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติซึ่งได้มีผู้นำที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านความคิด ด้านศีลธรรม ด้านการประกอบอาชีพ การพูดและการเป็นผู้นำที่ดี มีบทบาทและความสำคัญต่อโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

การมีส่วนร่วมในโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นนั้นเป็นสิ่งแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าในด้านการพัฒนาและบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติโดยได้รับประโยชน์อย่างสูงสุด

ตอนที่ 6 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการผู้ทำสารนิพนธ์ได้ใช้รายการตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ได้แสดงไว้

6.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า เป็นผลดีของแต่ละหมู่บ้านที่ได้รับเงินกองทุนหมุนเวียนซึ่งจะช่วยเหลือสมาชิกในหมู่บ้านได้ในกรณีมีเหตุฉุกเฉินได้ ซึ่งทำให้ชาวบ้านมีเงินทุนในการลงทุนทำตามโครงการที่ได้เสนอกู้

6.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า มีการบริหารงาน ตามระเบียบแบบแผนด้วยความโปร่งใส มีการตรวจสอบ การติดตามผล โดยมีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน คอยติดตามดู

6.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่า สมาชิกในหมู่บ้านมีการเรียนรู้ในการพึ่งพาตนเอง โดยการหาอาชีพเสริมเพื่อช่วยเหลือครอบครัว เพิ่มรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัวเป็นอย่างดี

6.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า เป็นการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ ให้มีความเจริญเติบโตได้อย่างรวดเร็ว

6.1.5 มีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า การที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้รับเงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทไปนั้น ส่วนใหญ่มีศักยภาพในการบริหารจัดการกองทุนที่สูงและกองทุนนั้นมีความเข้มแข็งในการดำเนินงาน

6.2 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า หมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นที่ได้รับเงินจัดสรรกองทุนหมู่บ้านนั้นมีการเรียนรู้ในการบริหารจัดการกองทุนที่ดี

6.3 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พบว่า หมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้รับเงินกองทุนหมู่บ้านนั้น มีความเข้มแข็ง สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันร่วมกันช่วยกันแก้ปัญหาของชุมชนได้

6.4 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่คณะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า ความเข้มแข็งของชุมชนแต่ละชุมชนจะเกิดขึ้นได้นั้นต้องมีความสามัคคี มีความเอื้อเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชน ในการช่วยกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นร่วมกัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สารนิพนธ์ บทที่ 5 เป็นการนำเอกสารสำคัญตั้งแต่บทที่ 1 ถึง บทที่ 4 มาสรุปเพื่อให้เห็นประเด็นในการทำสารนิพนธ์โดย มีหัวข้อดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สรุป อภิปรายผล

1.1 สรุป

1.2 อภิปราย

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

2.3 ข้อเสนอแนะนำเงินไปพัฒนากิจกรรมอาชีพ

2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไป

ตอนที่ 1 สรุป อภิปรายผล

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านสองคร สรุปได้ ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ในทัศนะของประชาชนในพื้นที่เป้าหมายและทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชน ตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. เพื่อเป็นการศึกษาต้นแบบหรือวิธีการที่ใช้คนเป็นศูนย์กลางในการสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนได้ในที่สุด

3. เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บรรลุเป้าหมายมาก

4. เพื่อทราบว่าปัจจัย ด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว มีอะไรบ้าง

5. เพื่อใช้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้

2. วิธีการดำเนินการ

1. ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในชุมชนเมืองที่ผู้ทำสารนิพนธ์

ปฏิบัติงาน

3. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจาก บร. บางส่วนทำการเก็บข้อมูล

เพิ่มเติม

3. ผลการดำเนินการ

1. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม
2. ผลการทดลองวิธีการใหม่
3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

อภิปรายผลควรมีการสรุปดังนี้

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านสองคร บรรลุทั้ง 5 ข้อ ได้แก่ วัตถุประสงค์ ข้อ 1 การเกิดกองทุนหมู่บ้านสองคร เกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชนและมีแนวโน้มที่คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมมากขึ้น

วัตถุประสงค์ ข้อ 2 การมีระบบบริหารกองทุนหมู่บ้านสองคร จัดโครงสร้างองค์การอย่างชัดเจน มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและมีการแบ่งหน้าที่ การทำงานอย่างถูกต้อง

วัตถุประสงค์ ข้อ 3 การมีการเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตนเองของกองทุนหมู่บ้านสองคร เปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอแต่ยังไม่ถึงขั้นพึ่งตนเองได้ทั้งหมด ยังต้องอาศัยความร่วมมือ จากชุมชนภายนอกอยู่

วัตถุประสงค์ ข้อ 4 การสร้างความภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม ของคนในหมู่บ้านสองคร มีการรวมตัวเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ เช่น เลี้ยงหมู เลี้ยงวัว ปลูกมันสำปะหลัง ปลูกอ้อย และปลูกผักปลอดสารพิษ

วัตถุประสงค์ ข้อ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น คนในหมู่บ้านสองครมีความซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจมีความสามัคคี เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน

2. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนามผู้วิจัยได้สร้างเครือข่ายองค์กรย่อยภายในชุมชน ได้แก่ กลุ่มสมาชิกผู้ประกอบอาชีพ กลุ่มเลี้ยงหมู องค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพและความแข็งแกร่ง ในการดำเนินโครงการตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน

3. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

คนในชุมชนรู้หน้าที่ของตนเอง กระบวนการสื่อสารหรือสื่อความเข้าใจ แบบไม่เป็นทางการที่มีประสิทธิผล การเป็นอยู่อย่างมีสันติของหมู่บ้านสองคร

4. ผลโดยตรง และผลกระทบต่าง ๆ คือ

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) เช่น เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่ง สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินการสามารถก่อให้เกิดรายได้และสามารถนำเงินส่งคืนกองทุน ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยทำให้กองทุนเติบโตขึ้น

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนิน โครงการสามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินได้และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งขึ้นกว่าแต่ก่อน

4.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) วิธีชีวิตคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ก่อให้เกิดสันติสุขในชุมชน

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านสองคร หมู่ที่ 4 ตำบลหนองตะไก้ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

1. การบริหารจัดการกองทุนคณะกรรมการควรติดตามอย่างต่อเนื่องและควรเข้มงวดในเรื่องของการปล่อยกู้ให้แก่สมาชิกโดยพิจารณาจากคุณสมบัติที่กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับ
2. สมาชิกกองทุนควรให้ความร่วมมือ เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาในการประกอบอาชีพของตนเองให้มากกว่านี้ และสมาชิกกองทุนควรที่จะกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเอง

สรุป

โครงการกองทุนหมู่บ้านสองครประสบความสำเร็จ ควรมีการสนับสนุนต่อ จากการศึกษาพบว่าชาวบ้านมีความรับผิดชอบในการที่จะส่งเงินกู้คืน มีผู้นำในการชี้แนะในการกู้ยืมทำให้ชาวบ้านประสบผลสำเร็จ มีความโปร่งใสในการอนุมัติเงินกู้ให้แก่สมาชิก มีความเข้มแข็งของคนในชุมชนเป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

กชช. 2 ค ปี 2545 ของหมู่บ้านสองคร

กฤษฎา วงษ์รัตน์. 2535. การพัฒนาชุมชน. สถาบันราชภัฏสุรินทร์

กฤษฎา วงษ์รัตน์. ม.ป.ป เอกสารประกอบบทเรียน “พัฒนาชุมชนเปรียบเทียบ”

สถาบันราชภัฏสุรินทร์

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, สำนักงาน 2544. คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักงาน 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ว่าด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2545. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

คณะอาจารย์บัณฑิตพัฒนา. ม.ป.ป . คู่มือเตรียมสอบพนักงานเทศบาล.

ปรีชา สุกใส. 2541. หลักการพัฒนาชุมชน.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา. 2542 คู่มือ นักศึกษาหลักสูตร

ประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ.

เอกสารประกอบ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพการพัฒนาชุมชน 3 และการสัมมนาปัญหาชุมชน

: กรณีศึกษาบ้านตะแบก หมู่ที่ 6 ตำบลโชคเหนือ อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ : 2543

_____2544. คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

_____2544 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

สภาสถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. 2545. ชุติวิชาการวิจัยชุมชน. นนทบุรี : บริษัท เอส. อาร์.

พรินต์ติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด.